

Programové prohlášení vlády

17. 12. 1971

Vážený soudruhu generální tajemníku ústředního výboru Komunistické strany Československa, vážený soudruhu presidente republiky, soudružky a soudruzi poslanci, vážení hosté!

Nemohlo být důstojnějšího vyvrcholení letošního významného roku - roku 50. výročí založení Komunistické strany Československa a jejího XIV. sjezdu - než byl průběh a výsledky všeobecných voleb do zastupitelských orgánů.

Celé ovzduší voleb podalo přesvědčivý důkaz o tom, že naprostá většina našich pracujících podporuje politiku strany, oceňuje velkou práci vykonanou novým vedením KSC od dubna 1969 a aktivně se hlásí k svému podílu na uskutečňování závěrů XIV. sjezdu. Svou účastí ve volbách, podporou programu i kandidátů Národní fronty naši občané rozhodně odmítli politiku pravicových revizionistů a antisocialistických sil, která je v příkrém rozporu se základními zájmy naší společnosti.

Volby jednoznačně potvrdily, že náš lid je bezvýhradně pro přátelství a spojenectví se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického společenství. A těm nepřátelským silám v zahraničí, které by chtěly ovlivňovat naše domácí poměry, dal na srozuměnou, že jejich plány a záměry nevyjdou.

Průběh a výsledky voleb důstojně završily etapu konsolidace naší společnosti a dávají dobré podmínky pro práci v příštím období. To nám dovoluje, abychom se plně soustředili na řešení nejdůležitějších otázek rozvoje socialistické společnosti.

Je to logické vyústění práce, velkého úsilí, které vyvinula strana, pracující, společenské a státní orgány od dubna 1969. Na jeho počátku byla hluboká celospolečenská krize. Na jeho konci jsou prokazatelné úspěchy a jasný výhled do budoucna.

Místo všeobecného chaosu a obav ze zítřka mají dnes lidé vědomí pevného řádu, perspektiv a životních jistot: místo zpochybňování našich bratrských svazků se Sovětským svazem a ostatními socialistickými spojenci, místo neupřímné, dvojtvárné politiky vůči nim, což jen oslabovalo na i mezinárodní politickou pozici, byly obnoveny vztahy vzájemné důvěry a upřímného přátelství. Československo je opět pevným článkem společenství socialistických zemí; místo pokračujícího živelného vývoje národního hospodářství, místo inflace rozpadu ústředního řízení ekonomiky, růstu nezodpovědnosti a vážných poruch v zásobování byla obnovena funkce a autorita ústředního plánu, byl znovu nastolen základní pořádek ve výrobě i v řídicí sféře, obnovena dynamika ekonomického růstu, výrazně zlepšeno zásobování obyvatelstva, upevněna československá měna a důvěra k ní doma i za hranicemi: místo všestranného oslabení funkcí státu, rozkladu jeho mocenských struktur, uvolnění právního řádu a zákonnosti je dnešní stav charakterizován plnou právní jistotou občanů a upevněním všech funkcí státu a jeho orgánů.

Významně jsme pokročili v morálně politickém sjednocování společnosti, všech, kdo mají poctivý a upřímný zájem na rozvoji socialismu v této zemi.

Návrh programu činnosti, se kterým před vás vláda ČSSR dnes předstupuje, navazuje na dosud vykonanou práci. Opírá se o "Poučení z krizového vývoje" a vychází důsledně ze závěrů a usnesení XIV. sjezdu KSČ, které směřují k všestrannému rozkvětu společnosti, k plnějšímu uspokojování hmotných a kulturních potřeb, k rozvoji socialistického způsobu života. K dosažení těchto cílů chce vláda soustředit veškeré úsilí.

V činnosti vlády klademe na první místo politickoekonomické úkoly, vyjádřené v usnesení XIV. sjezdu KSČ a konkretizované v pátém pětiletém plánu rozvoje národního hospodářství. Na jejich splnění závisí i plánovaný růst hmotné a kulturní úrovně našeho lidu.

Budeme dělat střízlivou hospodářskou politiku, vysoce náročnou na efektivní tvorbu zdrojů a velmi uváženou, pokud jde o jejich rozdělování. Jen tak je vláda s to zajistit hlavní cíl hospodářské politiky, jak jej stanovil XIV. sjezd strany, tj. "v souladu se socialistickým způsobem života zabezpečovat vyšší uspokojování potřeb obyvatelstva a další upevnění životních jistot pracujících, a to na základě trvalého rozvoje a zvyšování efektivnosti společenské výroby".

Nadále chceme udržovat stabilitu celkové hladiny maloobchodních cen a upevňovat naši korunu. Jestliže zajistíme plánovaný roční růst národního důchodu, pak bude možné zvyšovat v této pětiletce reálné příjmy obyvatelstva zhruba o 5 % ročně.

Soustavná pozornost a péče všech federálních, národních i místních orgánů musí být upřena na zlepšování situace na vnitřním trhu, na plné uspokojování poptávky pracujících. Za velmi důležité považujeme, aby každý rok znamenal další zlepšení, aby bylo zajištěno plynulé zásobování obyvatelstva potravinářským zbožím, aby se zlepšovala jeho kvalita, výběr a balení a zejména abychom se vyvarovali někdy zbytečných místních poruch.

Chceme zabezpečit, aby byly lépe uspokojovány rostoucí nároky obyvatelstva, pokud jde o zboží dlouhodobé spotřeby, modernizaci bytů a jejich vybavení, automobily a stavebniny, aby byl na trhu široký výběr jakostních tkanin a oděvů, obuvi a dalšího spotřebního zboží. Výroba i obchod musí proto podstatně zlepšit svou práci a rychleji než dosud odstraňovat nedostatky ve vlastní činnosti i ve vzájemných vztazích. Postupně se uskutečňují opatření vlády ke zlepšení péče pracovníků obchodu o jakost prodávaného zboží a k důslednějšímu uplatnění práv spotřebitelů. Těmto otázkám musí věnovat maximální pozornost také národní výbory, neboť mohou nejlépe sledovat a zabezpečovat ochranu zájmů spotřebitelů v místech.

Budeme dbát, aby úkol XIV. sjezdu strany, postavit nejméně 500 000 bytů s odpovídající technickou a občanskou vybaveností sídlišť, byl důsledně splněn. Proto musíme podstatně zlepšit organizaci bytové výstavby, a to už od její projekční přípravy, důsledně dodržovat rozpočtové náklady. To také vyžaduje včas připravit a vybudovat potřebné vodohospodářské, energetické a dopravní sítě. Zvláštní péči chceme ve spolupráci s národními orgány i nadále věnovat bytové výstavbě v Praze, Severočeském kraji a v Bratislavě.

Budeme podporovat rozvoj služeb jak z hlediska rozsahu, tak i druhů, kvality a územního rozmístění. Zejména jde o služby, ulehčující práci zaměstnaným ženám, opravy a údržbu automobilů, zařízení domácností a domovního majetku. Je to tím naléhavější, že nedostatečná úroveň služeb nezdědka snižuje v očích pracujících vysoký stupeň dosažené životní úrovně.

Rozvoj služeb je záležitostí všech řídicích orgánů, zvláště ministerstev, národních výborů i družstev. Je třeba sledovat, aby pracující člověk dostal žádané služby v potřebné kvalitě a v přiměřených lhůtách.

Budeme pokračovat v naplňování programu sociální politiky, který jsme začali uskutečňovat už v tomto roce. Během pětiletky budeme vytvářet potřebné zdroje, abychom mohli postupně a zásadněji řešit životní podmínky mladých manželství a rodin s dětmi. V popředí naší pozornosti bude zejména péče o příznivý populační vývoj, o to, aby se zvýšila společenská vážnost, uznání a úcta k mateřství a rodičovství.

V důchodovém zabezpečení chceme postupně sjednotit dosavadní systémy a lépe v nich vyjádřit zásluhy z období pracovní činnosti. Pokud jde o dříve vyměřené důchody, budeme se snažit, aby jejich vývoj byl přiměřený k vývoji mezd. To bude všechno pochopitelně záležet na tom, jak se nám podaří vytvářet zdroje, protože realizace tohoto sociálního programu bude finančně velmi náročná.

Ve zdravotnictví jsme v uplynulých letech dosáhli výrazných i mezinárodně uznávaných úspěchů. Spolu s národními orgány předpokládáme dobudovat ucelený systém zdravotnických služeb. Zejména budeme klást důraz na zkvalitnění práce obvodních a závodních středisek. Budeme také postupně rozšiřovat lůžková zařízení pro trvale a těžce nemocné občany, jimž v domácím prostředí není možné zajistit potřebné ošetření.

V zájmu péče o nemocné občany budeme však rázně postupovat proti předstírané pracovní neschopnosti a proti zneužívání bezplatných zdravotních služeb. Současně musíme usilovat o zvýšení odpovědnosti lékařů a zdravotnického personálu a o zlepšení jejich vztahu k pacientům.

Nelze přehlížet ani otázky životního prostředí. Ve státních plánech určujeme na tyto účely velké prostředky. To ovšem není věc jen vlády, ale také záležitostí podniků a národních výborů všech stupňů. Nemůžeme trpně přihlížet k soustavnému zhoršování naší přírody, ale důsledněji využívat stávajících zákonů proti devastaci krajiny a proti neodůvodněnému zabírání zemědělské a lesní půdy.

Soudružky a soudruzi poslanci, naše cíle v růstu životní úrovně plně závisí na splnění úkolů rozvoje národního hospodářství. Usnesení XIV. sjezdu strany a pětiletý plán považujeme proto za závazný rámec pro svou činnost v nastávajícím funkčním období.

Vláda předstupuje před Federální shromáždění se svým programem v době, kdy základní úkoly konsolidace národního hospodářství - jak je stanovila realizační směrnice ústředního výboru strany z května 1969 - byly splněny, a kdy jsme už začali realizovat naši pátou pětiletku. Uvědomujeme si, že práce vlády bude v dalším období mnohem náročnější, jak to zdůraznil generální tajemník s. Gustáv Husák na prosincovém zasedání ústředního výboru strany. Úkoly, které nás čekají, představují vyšší požadavky na správné stanovení směrů a proporcí ekonomického rozvoje a náročnější měřítka na řídicí a hospodářsko-organizační práci.

Pětiletý plán, který Federální shromáždění schválilo, vyžaduje všestranné zvýšení efektivity hospodářského rozvoje. Orientuje neefektivnější využívání vybudované materiálně technické základny, kvalifikace a schopností pracujících, na plnější využívání vědy a techniky. Prosazuje takové strukturální změny a rozšiřování mezinárodní socialistické dělby práce,

kteří umožní dále budovat moderní a prosperující československou ekonomiku, jak to odpovídá možnostem plného využití předností socialistického zřízení.

Pětiletka je ve svém pojetí vyváženým projektem, který zdůrazňuje plynulost ekonomického vývoje, stabilitu hospodářských vztahů a vychází z možné míry využití našich vnitřních rezerv.

Nechci zde opakovat základní čísla a údaje pětiletky. Odpovídají plně směrnicím XIV. sjezdu strany a jsou dostatečně známy.

Z pětiletého plánu, který tvoří páteř naší hospodářské politiky, vycházel už plán na letošní rok. Jeho výsledky můžeme hodnotit příznivě. Průmyslová výroba letos překročí loňskou úroveň přibližně o 7 %, což znamená, že její přírůstek bude zhruba o 1 % vyšší než stanovil plán. Více než 90 % přírůstku výroby je kryto růstem produktivity práce. Dobrých výsledků dosahujeme i ve stavebnictví. Plán bytové výstavby na letošní rok - 102 000 bytů - bude mírně překročen. V zemědělské výrobě jsme zaznamenali vysoké výnosy obilí; nestačily však plně vyrovnat výpadek v ostatní rostlinné výrobě způsobené nepříznivými klimatickými podmínkami. Úspěšně se plní výrobní a nákupní úkoly v živočišné výrobě, až na produkci mléka.

Zlepšila se naše platební bilance se zahraničím. Růst mezd je v příznivé relaci k růstu produktivity práce, růst peněžních příjmů obyvatelstva odpovídá plánu. Reálné příjmy se zvýší v průměru o 5 %. Maloobchodní obrat dosáhne při celkovém snížení hladiny maloobchodních cen pěti až šestiprocentní vzrůst.

To jsou nesporné povzbudivé výsledky, které vytvářejí dobré předpoklady i pro plnění pětiletky v dalších letech. Dělal bychom chybu, kdybychom výsledky úsilí československých pracujících plně neocenili, protože každý úspěch dodává chuť k další práci. Dělal bychom však ještě větší chybu, kdybychom tyto výsledky přeceňovali. Všechny stránky hospodaření v letošním roce neposkytují totiž tak příznivý obraz jako ty, o nichž jsem zatím hovořil.

Celkově příznivý obraz o vývoji ekonomiky narušuje především pomalý postup při zlepšování stavu v investiční výstavbě. Nedaří se uspokojivě snižovat rozestavěnost, soustřeďovat v potřebné míře kapacity na klíčové stavby, které rozhodují o moderním profilu ekonomiky. Rozpočtové ceny v investiční výstavbě, i když mírněji, stále zaznamenávají neplánovaný vzrůst.

Jestliže jsme v letošním roce splnili všechny dané sliby v oblasti rozdělování, zejména v osobní spotřebě, pak musíme rovněž zdůraznit, že tomu tak bylo za cenu horšího vztahu národního důchodu ke společenskému produktu než předpokládal plán. V rozporu se záměry pětiletky se zvýšil podíl materiální spotřeby, takže zatím nedosahujeme předpokládané efektivity a ochuzujeme se o další možné zvýšení národního důchodu. Snižovat náklady zůstává i nadále hlavním úkolem, na jehož řešení třeba soustředit všechny síly, všechny nástroje, kterými disponujeme, všechno naše umění plánovat, řídit a organizovat výrobu.

Končíme s dobrou bilancí první rok pětiletky; před námi jsou léta 1972 a 1973, do nichž se soustřeďují nejsložitější úkoly. V tomto období je třeba prosadit do vývoje ekonomiky kvalitativní změny, které již nelze nadále odkládat.

Prováděcí plán roku 1972 tento požadavek respektuje, je náročnější, uplatňuje tvrdší kurs na růst efektivnosti. Počítá se vzrůstem společenského produktu nejméně o 4,7 %, národního důchodu o 5 %. V investiční výstavbě usilujeme o plnění rozvojových záměrů pětiletky při udržení plánované míry investování. To samozřejmě vyžaduje plnou projekční přípravu staveb závazně určených k zahájení v roce 1972, zabezpečení dodávek stavebních prací, technologického zařízení a zvláště potřebné soustředění pracovních sil.

Plán zvyšuje důraz na soulad mezi výrobou a spotřebou, na zlepšení dodavatelsko odběratelských vztahů, na to, aby byla vyráběna jen ta produkce, která je v národním hospodářství upotřebitelná.

Chceme řešit úzká místa v materiálně technickém zásobování, která nepříznivě ovlivňují rytmičnost výroby. Jde m. j. o lepší využití kapacit strojírenské metalurgie, o odlitky a výkovky.

Souhrnně řečeno: pro rok 1972 vytyčujeme reálně podložené tempo v tvorbě zdrojů, volíme uvážený postup při jejich rozdělování, ale podstatně zvyšujeme náročnost na výrobu a úroveň řídicí práce především odpovědných hospodářských pracovníků všech stupňů.

Soudružky a soudruzi poslanci, klíčovou otázkou zdravého rozvoje národního hospodářství je požadavek zvýšení jeho efektivnosti.

Především budeme prosazovat do hospodářské praxe zásadu, aby se investiční výstavba stala účinným nástrojem uskutečňování záměrů technické a hospodářské politiky, aby dávala maximální výrobní efekt při hospodárném vynakládání prostředků. Všechny zamýšlené investiční záměry musíme neustále konfrontovat s vyvíjejícím se poznáním o dlouhodobých potřebách rozvoje hospodářství. Zvýšenou pozornost je přitom nutno věnovat stálému rozvoji palivoenergetické základny.

V tomto směru čeká každé odvětví mnoho práce i starostí, protože až dosud se efekt nových výrobních investic proti našim záměrům dostavoval opožděně a nebývá vždy na předpokládané úrovni.

Zpřísnili jsme již podmínky pro výběr a přípravu staveb, i režim změn rozpočtových nákladů. Provádíme opatření k centrální, hmotné a cenové regulaci vybraného sortimentu materiálů, zejména pro hromadnou výstavbu. Do života byl uveden a dále bude zdokonalován systém státní expertízy a dopracovávána soustava ukazatelů, standardů a norem.

I při značném růstu investičních prostředků nelze v daném čase vyhovět všem požadavkům na nové investice, byť byly zdůvodňovány sebenaléhavějšími argumenty. Je dostatek zkušeností z minulosti, jak souběžná realizace ekonomicky neúnosného rozsahu staveb, které přesahují možnosti dodavatelských kapacit, je ve svých důsledcích neefektivní a brzdí rozvoj hospodářství. Cílevědomost a přísná kázeň jsou i do budoucna rozhodující podmínkou toho, aby nové výrobní fondy byly pořizovány s maximální hospodárností, kvalitě a v co nejkratší době.

Pokud jde o stavebnictví, nemůžeme je rozvíjet a řídit z hlediska potřeb jednotlivých okresů nebo krajů, a ani jen z hlediska potřeb jedné či druhé národní republiky. Musíme je řídit a rozvíjet jako integrované výrobní odvětví v souladu s potřebami jednotného národohospodářského plánu.

Proto považujeme za nezbytné v rámci daném pětiletkou velmi podrobně rozpracovat potřeby mezioblastního a mezioborového rozložení stavebních kapacit a příslušná, pro všechny závazná opatření také v plánu zakotvit. Tím chceme v tomto směru plnit svou koordinační úlohu.

Všestrannou pozornost budeme v následujícím období věnovat zvyšování technickoekonomické úrovně celé výrobní základny. Jestliže v úrovni osobní spotřeby drží Československo krok s ekonomicky vyspělými zeměmi, pak je naším prvořadým úkolem, aby tomu tak bylo i v technickoekonomické úrovni rozhodujících odvětví národního hospodářství.

Neobejde se to bez dlouhodoběji založeného procesu strukturálních změn, zejména v průmyslu.

Vyčerpanost zdrojů pracovních sil nedovoluje zavádět nové a nové výrobní programy, jak tomu bylo v období industrializace. Nestačí jen říci, které programy nutno zavést, ale stejně energicky a promyšleně musíme rozhodnout, které vypustíme a jak je nahradíme. Těmto rozhodnutím dáme plnou hospodářskou a politickou podporu.

Vyšší efektivnost nelze dosáhnout bez účinného prosazování vědeckotechnického rozvoje v celém národním hospodářství. Dostali jsme se na slušnou světovou úroveň pokud jde o zabezpečování vědeckotechnického rozvoje hmotnými a finančními prostředky. Počínaje plánem na příští rok stanovíme navíc závazné realizační úkoly pro výrobu, které mají zabezpečit širší uplatnění výsledků výzkumu v praxi.

Připravujeme další zkvalitnění celého procesu plánovitého řízení vědeckotechnického rozvoje, neboť nemůžeme nechat jenom na jednotlivých podnicích, zda vyřadí technicky zastaralou výrobu, zda přistoupí k nahrazení dosavadní techniky. Potřebujeme - počínaje pracovištěm a konče centrálním řízením, řešit úkoly poněkud jinak, než odpovídá dosavadní praxi a zvyklostem. Nebrat prostě dnešní výkonnost závodů a podniků jako stav, se kterým se nedá již nic dělat, a další rozvoj podminovat jen novými investicemi, ale naopak hledat cílevědomě možnosti, jak dále zvýšit výrobu, snižovat vlastní náklady, zlepšovat kvalitu výrobků. Vláda bude trvat na tom, aby tyto otázky byly v popředí pozornosti ministerstev, generálních ředitelství a podniků.

Do koncepce rozvoje výzkumu v příštích letech hodláme důsledně promítnout skutečnost, že k němu nepřistupujeme izolovaně, z úzkého pojetí československé výzkumné vývojové základny, ale se snahou maximálně využít možností vědeckotechnické spolupráce se zeměmi socialistického tábora. Čím dříve se nám podaří integrovat československou výzkumnou základnu s ostatními, tím větší přínos to bude znamenat pro československou ekonomiku.

Splnění plánu vědeckotechnického rozvoje vyžaduje aktivní účast všech pracovníků ve vědeckých a výzkumných ústavech i výrobních závodech. Oceňujeme, že převážná část naší vědecké a technické inteligence pochopila politiku strany a vlády a svou poctivou iniciativní prací ji podporuje. Budeme i nadále vytvářet podmínky k tomu, aby tvůrčí iniciativa, odborná i společenská angažovanost vědecké a technické inteligence našla plné uplatnění.

V úsilí o zvyšování efektivnosti hospodářského rozvoje počítáme s rostoucím tempem zapojení naší ekonomiky do mezinárodní dělby práce, zejména cestou socialistické ekonomické integrace.

Vláda považuje komplexní program za důležité východisko své hospodářské politiky a za nedílnou součást plánovitého řízení dalšího vývoje. Tento program představuje pro příštích 15-20 let dohodnutou hospodářskopolitickou strategii členských států RVHP, zaměřenou na další upevňování socialistické světové soustavy, na posilování pozic socialismu.

K rozpracování komplexního programu vláda již uložila konkrétní úkoly resortům a výrobně hospodářským jednotkám. Zajišťujeme, aby tyto záměry tvořily organickou součást národnohospodářských plánů a dlouhodobých výhledů a byly promítnuty do plánů příslušných oborů a podniků.

I v zemědělství platí nezbytnost další intenzifikace výroby. Požadujeme od tohoto důležitého odvětví, aby v podstatě zabezpečilo přírůstek spotřeby základních potravin vlastní produkcí, zlepšilo kvalitu a skladbu potravin. To předpokládá zvýšit výrobu zrnin, mléka a masa, zintenzivnit hospodaření na půdě, prohloubit šlechtitelskou a plemenářskou péči, racionálněji využívat vlastní krmivovou základnu a aktivizovat všechny výrobní rezervy.

Základní cestu, která povede ke zvyšování produktivity a zhospodárnění zemědělské výroby, spatřujeme v její další koncentraci a specializaci. Za nejvhodnější způsob řešení považujeme rozvoj kooperačních vztahů, budování společných podniků, a to na základě dobrovolnosti a ekonomické výhodnosti. Jsme si vědomi, že tento proces vyžaduje postupnou přestavbu materiálně technické základny zemědělství, že daleko přesáhne období této pětiletky a vyžádá si velké hmotné a finanční prostředky. Další rozvoj zemědělství i jeho celková přestavba jsou určovány objektivním procesem společenské dělby práce. Je proto nemyslitelný bez mnohem intenzivnější účasti všech hlavních průmyslových oborů, zvláště strojírenství, chemie a stavebnictví.

Co stačilo včera, nestačí již dnes. Zemědělství právem požaduje stroje a zařízení s vyššími parametry, dodávané včas a v potřebné struktuře. Těmito otázkami se v plné šíři a hloubce bude zabývat sjezd jednotných zemědělských družstev, který je svolán z rozhodnutí strany a vlády na duben příštího roku.

V minulosti jsme dosáhli významných úspěchů v ekonomickém vyrovnávání rozdílů mezi ČSR a SSR. V duchu závěrů XIV. sjezdu budeme i v tomto pětiletí pokračovat ve vytváření stejných podmínek pro tvorbu národního důchodu v obou republikách.

Pokud jde o řešení oblastních problémů, naše prvořadá pozornost bude platit výstavbě hlavního města Prahy. V této pětiletce začínáme s komplexním řešením jejích problémů. Jsme si vědomi, že během tohoto pětiletého období nebudeme s to vyřešit vše. Jde nám však o to, abychom koncepčně, vysoce odpovědně a správně založili další rozvoj hlavního města ČSSR.

Soudružky a soudruzi poslanci, jedním z nejdůležitějších činitelů, které budou rozhodovat o splnění našich hospodářských záměrů, je úroveň řídicí práce na všech stupních, úroveň uvědomělé kázně a odpovědného přístupu k úkolům.

V souladu s rezolucí XIV. sjezdu strany věnovala vláda velkou pozornost zdokonalování a upevňování soustavy plánovitého řízení na principech demokratického centralismu. Současně s pátým pětiletým plánem byla přijata a jsou postupně konkretizována opatření v soustavě plánovitého řízení. Jde nám o to, aby soustava jako celek působila účinněji k využívání rezerv, k urychlení vědeckotechnického pokroku a strukturálních změn, k růstu produktivity

práce a snižování materiálové spotřeby. Počítáme proto také se zvýšením úlohy finanční a bankovní soustavy a cen v zájmu efektivnosti reprodukčního procesu.

V tomto smyslu byly koncipovány zásady řízení, které vláda již schválila pro období páté pětiletky. Současně s tím byly zahájeny práce na zdokonalování soustavy řízení pro další období.

Chtěl bych vás znovu ujistit, že vláda bude i nadále věnovat mimořádnou pozornost dalšímu zdokonalování soustavy řízení a plánování. Víme však ze svých vlastních zkušeností, že nevytvoříme žádnou takovou soustavu, která by bez konfliktů, bez náročné a poctivé práce zajišťovala plánovaný a efektivní rozvoj hospodářství. Sjezdem schválené směrnice a Federálním shromážděním uzákoněná pětiletka je direktivou pro všechny, od ministrů po ředitele a další hospodářské pracovníky.

Na základě dosažených výsledků můžeme konstatovat, že za poslední dva roky byla obnovena funkce a úloha jednotného státního plánu jako základního nástroje centrálního řízení. Nedaří se to však doposud na všech stupních. Proto pro rok 1972 přistupujeme jak k dalšímu prohloubení úlohy státního plánu, tak i k upevnění jeho řídicí úlohy na všech řídicích stupních.

Úspěšné zastavení inflačního růstu cen a stabilizace cenové hladiny, které přispěly ke konsolidaci hospodářství, představují jen první, a to snazší krok ke zlepšení cenové soustavy. Ve smyslu závěrů XIV. sjezdu KSČ považuje vláda v cenové politice za nutné vytvořit takové velkoobchodní ceny a cenové relace mezi nimi, které budou účinně působit na zhospodárňování výroby a zefektivnění celého hospodářského rozvoje, podporovat růst kvality výrobků a služeb, které tedy budou aktivně a cílevědomě ovlivňovat proces všestranné intenzifikace rozvoje československé ekonomiky.

Príslušným orgánům již vláda uložila vypracovat celkové i dílčí předpoklady k tomuto postupu.

Federální i republiková ministerstva, řídicí jednotlivá hospodářská odvětví, musí neustále zdokonalovat svou práci a vnitřně přeskupovat své síly tak, aby plně zabezpečovala příznivý rozvoj podřízených podniků v souladu s pětiletkou i ročními plány.

Oborová ředitelství si ještě více musí uvědomit, že jsou také prodlouženou rukou centrálního řízení, že musí konkretizovat na jednotlivé podniky úkoly a záměry státního plánu a beze zbytku zajišťovat jejich realizaci.

V řídicí činnosti nemá místo obecnost a neadresnost. Povšechné přístupy a všeobecné rozhodování mají malou cenu. Vidíme to například na hodnocení výsledků plnění plánu. Globálně, v rámci celého hospodářství, ale i v rámci podniku či závodu, se někdy zdá vše v pořádku. Ale což tomu není tak, že za celkovými údaji se skrývá řada podniků, které plánované úkoly neplní anebo je plní pouze v některých směrech? Cožpak to není tak, že podnik, závod, třeba překračuje plán hrubé výroby, ale vlastní náklady neklesají, nejsou plněny ani další kvalitativní ukazatele?

Je úkolem všech stupňů řízení usměrňovat v součinnosti s Revolučním odborovým hnutím a v souladu se záměry plánu aktivitu pracujících a zaměřovat ji v první řadě na snižování výrobní spotřeby, na zabezpečení plynulého zásobování obyvatelstva i výroby a na urychlené

dokončování rozestavěných staveb. Budeme současně střežit, aby plnění plánovaných úkolů bylo důsledně spojováno s péčí o pracující, se zlepšováním pracovních podmínek a prostředí a s péčí o zvyšování jejich kvalifikace.

Náročné úkoly pětiletky i ročních plánů vyžadují, abychom výrazněji prosazovali socialistické principy odměňování, abychom zabezpečili větší účinnost hmotné zainteresovanosti. Jsme si vědomi, že jde o neobyčejně složitý a politicky citlivý úkol, který stojí před námi. Soustava odměňování musí spravedlivě ocenit poctivou a kvalifikovanou práci a přísněji než dosud postihnout práci špatnou. Nemůžeme připouštět, aby se zvyšovaly i nadále, jako je tomu dosud, mzdy tam, kde je nízké využití pracovní doby, zaviněné nejen organizací práce, ale i celkovou špatnou pracovní morálkou, celkovou špatnou úrovní řízení.

Podpoříme každého, kdo umí a chce věnovat své schopnosti a síly pro realizaci těchto úkolů, kdo věc společnosti povyšuje nad své vlastní, skupinové nebo místní zájmy. Nemůžeme dát podporu tomu, kdo to neumí nebo není ochoten takto postupovat. Nedisciplinovanost společně se zakořeněnými - často přehlíženými - maloměšťáckými přežitky, stejně jako úplatkářství, plýtvání i rozkrádání socialistického majetku, velkopanské manýry, jsou jednak nebezpečím a hlavně překážkou dalšího postupu vpřed. Schopnosti, čestnost, obětavost, oddanost věci socialismu - všechny tyto vlastnosti musí být nyní kritériem konkrétní činnosti každého pracovníka.

Soudružky a soudruzi poslanci! Dosahovat cílů, s nimiž vyslovila ve volbách plný souhlas naprostá většina našeho lidu, znamená usilovat, aby každý občan se zúčastnil svým osobním podílem na realizaci úkolů, aby se stal na svém úseku spoluodpovědným za jejich plnění.

Ze své strany považuje vláda za potřebné širěji informovat naši veřejnost o tom, co dělá a co připravuje.

V procesu prohlubování socialistické demokracie patří nesporně významné místo národním výborům, které mají nejširší a bezprostřední kontakt s občany. Ve volbách došlo v nich k podstatné obměně funkcionářů. Pro mnohé z nich je zvolení za poslance teprve vstupem do praktické politiky. Bylo by velkým prohřeškem, kdybychom jim nepomohli, aby zkušenosti co nejrychleji získávali. Chceme tomu napomoci i my prostřednictvím a ve spolupráci s národními vládami.

Volební programy národních výborů budou náročné na prostředky i organizační úsilí a na dobrovolnou práci občanů. Uskutečnění většiny těchto záměrů závisí na místních orgánech a nejširší účasti lidí. Považujeme však za nutné upozornit, že celkový rozsah prostředků, které máme k dispozici, je dán národohospodářským plánem a nelze ho překračovat. Další prostředky, které jsou požadovány ve volebních programech navíc, je možné získat jen tvorbou nových zdrojů, odkrýváním a využíváním vlastních rezerv v místě i v celém národním hospodářství.

V posledním období jsme v celostátním měřítku sjednotili působnost národních výborů, prohloubili zásady demokratického centralismu v jejich činnosti a upevnili jejich organizační strukturu.

Ve smyslu direktiv XIV. sjezdu stojí před námi úkol v úzké spolupráci s národními orgány i národními výbory všestranně, do hloubky posoudit postavení a úlohu národních výborů všech stupňů v nadcházející etapě rozvoje socialistické společnosti. Jde nám o zvyšování jejich

vlivu na komplexní rozvoj územních celků, o optimální uspořádání jejich vztahů k centrálnímu řízení a zvýšení úrovně řídicí práce v oblastech, které jsou národním výborům vlastní, a zvláště o prozkoumání možností dalšího rozšiřování účasti občanů na správě státu.

Vláda ve své činnosti chce stále úžeji spolupracovat s orgány Národní fronty a jednotlivými společenskými organizacemi. Jsme vedeni snahou, abychom těsnou spoluprací uváděli v soulad dílčí a celospolečenské zájmy.

V příštím roce se budou konat sjezdy Revolučního odborového hnutí, jednotných zemědělských družstev, Socialistického svazu mládeže a dalších společenských organizací. Chceme poskytovat plnou podporu jejich přípravě a chceme využít ve své práci jejich výsledků a podnětů.

Za neoddělitelnou součást socialistické demokracie považujeme rovněž ochranu oprávněných zájmů občanů, jejich práv a svobod a celkové posilování právních jistot.

Budeme i nadále vyvíjet úsilí, aby byla přísně zachována socialistická zákonnost, dodržován náš právní řád, socialistická disciplína, aby byly důsledně plněny všechny povinnosti vyplývající ze zákonů, aby se zvýšila účinnost právních prostředků v boji proti nekázi na všech úsecích společenského života.

V tomto směru se vláda bude opírat o práci nově vytvářených orgánů lidové kontroly a bude také vyžadovat zpřísnění a prohloubení vnitřní kontroly ve státních orgánech a hospodářských organizacích podle zásady, že ten, kdo řídí, též kontroluje, a že nese plnou odpovědnost za svá rozhodnutí.

V práci kontrolních orgánů musíme důsledněji vyžadovat větší přísnost, adresnost a konkrétnost v závěrech, aby byla přesně posouzena míra zásluh či zavinění u odpovědných pracovníků.

Pozitivně je možno ocenit, že Sbor národní bezpečnosti, orgány prokuratury a soudů dobře zvládají úkoly při upevňování socialistické zákonnosti. Vycházejíce z "Poučení z krizového vývoje", musí však nadále svou práci zdokonalovat a chránit společnost jak proti možným pokusům zbytků vnitřní reakce o vyvolávání neklidu, tak i proti nepřátelským vlivům ze zahraničí.

Nemůžeme být ještě spokojeni s úrovní ochrany společnosti před pachateli trestných činů, zvláště recidivistů, a před těmi, kdo mají snahu obohacovat se na úkor společnosti, narušovat spokojený život a socialistické soužití občanů. Vláda již uložila příslušným orgánům, aby v součinnosti s hospodářskými organizacemi učinily opatření ke zvýšení ochrany socialistického majetku před jeho rozkrádáním, poškozováním a ohrožováním. Budeme trvat na tom, aby se vyvozovaly kádrové a jiné důsledky proti těm, kdo zaviní hospodářské ztráty. Dnešní zákony umožňují lépe než je tomu dosud v praxi, chránit zájmy společnosti i jednotlivců. Přesto připravujeme dílčí úpravy příslušných předpisů, směřující ke zvýšení ochrany zájmu společnosti a zjednodušení trestního řízení.

Charakter společenských a mezilidských vztahů v rámci společnosti umožňuje, aby v práci nejen orgánů trestního řízení, ale všech řídicích článků a celé společenské struktury zaujalo daleko významnější místo než dosud celkové preventivní působení, vytváření podmínek pro předcházení trestné činnosti.

Soudružky a soudruzi poslanci, v souladu s usnesením XIV. sjezdu KSČ jsme se v úzké spolupráci s národními orgány zabývali zásadními a koncepčními otázkami péče omladou generaci, školství a kulturu - otázkami výchovy socialistického člověka. Chceme tak postupovat i nadále. Uvažujeme o řešení všestranné péče o mládež, včetně jejího institucionálního zajištění. Budeme i nadále podporovat Socialistický svaz mládeže a Pionýrskou organizaci a jejich mnohostrannou činnost mezi mladými lidmi.

Ve školství budeme nadále usilovat o zkvalitňování výchovy a výuky na důsledně socialistických principech. Proto budeme podporovat modernizaci vnitřního života školy, jejího obsahu metod a forem, aby současná výchovně vyučovací praxe držela krok s progresivními cíli komunistické výchovy a vzdělání mládeže. Nezapomínáme ani na nutnost zdokonalovat organizaci školské soustavy jako celku, aby pracovala efektivněji, aby lépe uspokojovala požadavky společnosti a aby současně umožňovala co největšímu počtu mládeže dosáhnout plného středoškolského a vysokoškolského vzdělání, a to nejen prostřednictvím gymnasií a středních odborných škol, ale i přes učňovské školství. Toto řešení považujeme za významný krok k dalšímu prohlubování demokratického charakteru našeho školství.

I v oblasti kultury budeme v součinnosti s národními vládami vytvářet podmínky pro její další úspěšný rozvoj na socialistických principech.

Chceme proto podporovat tvorbu a šíření takových uměleckých děl, která navazují na pokrokové tradice naší kultury a umění, odpovídají třídním zájmům naší společnosti, pomáhají formovat ušlechtilé vlastnosti nového socialistického člověka.

V zájmu toho, aby kulturní oblast mohla lépe plnit své kulturně společenské úkoly a zvýšila se účinnost boje proti maloměšťáckému nevkusu a kulturnímu braku, přezkoumáme a upravíme ekonomické nástroje tvorby a šíření kulturních hodnot.

Na rozvoj kultury a na její masové šíření věnujeme značné prostředky. Soustředíme je na takové klíčové otázky, jako je výstavba a činnost televize a rozhlasu. Pro rozšíření druhého televizního programu a pro zahájení barevného vysílání se budují v Praze a v Bratislavě velkými náklady moderní studia. Chceme také pokračovat ve výstavbě televizních i rozhlasových vysílačů, aby jejich síť lépe pokrývala celé území našeho státu signály různých programů s vysokou kvalitou.

Uskutečňování úkolů se ani v kulturní oblasti neobejde bez účinné pomoci pracujících, jejich iniciativy a aktivity, bez účelného sdružování hmotných prostředků státu, národních výborů i společenských organizací.

Velkou pozornost i nadále chceme poskytnout rozvoji masové tělovýchovy, sportu, turistiky a rekreace, protože jsou důležité pro rozvoj tělesné zdatnosti a umožňují vhodně využívat volného času. Počítá se s výstavbou nových zařízení, ale nesmíme zapomínat ani na lepší využívání zařízení dosavadních. Budeme také dále zlepšovat podmínky pro zvýšení úrovně vrcholového sportu a státní sportovní reprezentace.

Významným příspěvkem k upevnění čs. státu, k dosažení vyššího stupně jednoty obou našich národů se stalo federativní uspořádání naší republiky, vycházející z leninských zásad řešení národnostní otázky. Krátké období existence nového státoprávního uspořádání prokázalo, že jde o životaschopnou formu spoluzití Čechů a Slováků i ostatních národností v jednotném

státě. V naší příští práci budeme mít na zřeteli, že pevnost naší jednoty by oslabovalo jak nedocenění, tak i přeceňování národních specifíků ve vztahu k zájmům celku.

Osvědčuje se úzká spolupráce federální vlády s národními vládami, daří se postupně nalézat vhodné formy jejich jednotného působení. Jednou z cest, která umožňuje účinně řešit sporné otázky, je i členství předsedů národních vlád ve vládě federální.

Víme ovšem, že vnitřní možnosti federace čekají ještě v mnohém na plné využití. Proto považujeme i nadále za důležité dobře si osvojit a zvládat fungování mechanismu federace tak, aby všechny jeho články pracovaly v souladu a bez poruch.

Aniž podceňujeme organizační formy a institucionální uspořádání, klademe hlavní důraz na obsah a správnost řešení věcných otázek, na to, aby byly vytvářeny rovné podmínky pro život a práci obou národů.

V souladu se závěry XIV. sjezdu strany usilujeme, aby se ještě více než dosud využívala a posilovala integrační funkce federace hlavně v ekonomice, abychom se všichni naučili myslet a přistupovat k problémům z pozic jednotného státu dvou bratrských národů.

V této souvislosti považujeme za důležité se zmínit o základních záměrech vlády ke státnímu aparátu. Vzhledem k náročným úkolům, které máme splnit, je nutné pronikavě zlepšovat jeho práci. Proto budeme usilovat o modernizaci a racionalizaci státní správy, o to, aby státní aparát byl levný a jeho práce maximálně účinná. Nemůžeme a nebudeme v něm trpět jakékoliv projevy byrokratismu a formalismu, ani případné tendence k jeho nadřazování nad volené orgány. Zkušenosti posledních let ukazují, že bude nutné zvýšit důraz nejen na odbornou, ale i na politickou přípravu pracovníků aparátu státní správy. Jedině takový aparát si může vybudovat a upevnit náležitou autoritu, kterou k výkonu svých funkcí nezbytně potřebuje.

Soudružky a soudruzi poslanci, k tomu, abychom mohli dosáhnout předpokládaných cílů rozvoje naší socialistické společnosti, potřebujeme, aby i mezinárodně politické klima bylo co nejkldnější, aby byl na světě mír. Vycházejíce ze současného poměru třídních sil ve světě, spatřujeme proto hlavní smysl naší zahraniční politiky ve zvyšování aktivního podílu Československa na posilování jednoty socialistických zemí, v podpoře pokrokových a revolučních hnutí a v upevňování světového míru.

Za rozhodující v tomto směru považujeme spojení se Sovětským svazem v duchu Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci uzavřené v loňském roce. Historické zkušenosti potvrzují, že toto spojení je hlavní zárukou našeho socialistického vývoje, naší samostatnosti a bezpečnosti.

Ze stejných principů vycházejí i naše vztahy k ostatním bratrským socialistickým zemím, s nimiž nás spojují totožné zájmy jak v rozvoji společenského zřízení, tak při zajišťování společné obrany. Stranická a vládní jednání, která byla vedena v minulém období s představiteli bratrských stran a vlád NDR, Polské lidové republiky, Bulharska a Maďarska položila dobré základy k prohlubování široké spolupráce mezi našimi zeměmi.

Současný mezinárodně politický vývoj je významným způsobem ovlivňován mírovým programem Sovětského svazu a iniciativou sovětské zahraniční politiky, směřující k řešení

nejpalčivějších mezinárodních problémů. Je v našem vlastním zájmu, abychom i nadále aktivně přispívali k prosazování této iniciativy a celého mírového programu.

Naše bezprostřední pozornost se soustřeďuje na Evropu, kde vytvoření účinného systému bezpečnosti a spolupráce by mělo dalekosáhlý význam nejen pro evropské národy, ale v podstatné míře by pozitivně ovlivnilo i situaci v ostatních částech světa. Dosavadní cílevědomá činnost socialistických zemí v čele se Sovětským svazem spolu s úsilím některých dalších států pomohly již zlepšit celkové ovzduší a přispěly k růstu důvěry ve vztazích mezi evropskými státy s různým společenským zřízením. Důležitým krokem na této cestě jsou smlouvy uzavřené mezi SSSR a NSR a mezi PLR a NSR, čtyřstranná dohoda o západním Berlíně i parafované dohody mezi NDR na jedné straně a NSR a západoberlínským senátem na straně druhé. Věříme, že uzavřené smlouvy budou brzy ratifikovány Spolkovým sněmem a že západní velmoci nebudou klást překážky uvedené čtyřstranné dohody v život

I my se snažíme přispět svým dílem ke zlepšení politického ovzduší v Evropě. Usilujeme o rozvoj oboustranně prospěšných politických, obchodních, hospodářských, kulturních a vědeckotechnických styků se všemi kapitalistickými státy na základě rovnosti, nevměšování a vzájemné výhodnosti. V posledním období došlo v tomto směru k zintenzivnění styků a k praktickému pokroku. Vedeme jednání s NSR o normalizaci našich vzájemných vztahů. Při výměně názorů, která dosud proběhla, jsme potvrdili, že je to naším přáním.

Vycházíme ze stanoviska, že mnichovský diktát byl nespravedlivý a od začátku neplatný. Usilujeme, aby tento fakt našel svůj odraz i v předpokládané smlouvě mezi oběma našimi státy. Československo má trvalý zájem na zlepšování vztahů i se sousedním Rakouskem. Chceme přispět k tomu, aby otevřené otázky včetně majetkoprávních problémů byly dořešeny v zájmu dobrých sousedských vztahů. Věříme, že najdeme v tomto směru i u druhé strany plné porozumění.

Nejnovějším iniciativním příspěvkem socialistických zemí pro věc míru a bezpečnost v Evropě jsou závěry, k nimž dospěla konference ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy, která se konala nedávno ve Varšavě. Jednoznačně se stavíme za názor, že dozrály podmínky k tomu, aby se celoevropská konference o bezpečnosti a spolupráci konala již v příštím roce. Proto také plně podporujeme návrh finské vlády, aby se neprodleně přistoupilo k její mnohostranné přípravě.

Jsme přesvědčeni, že společným postupem všech, kteří mají upřímný zájem na vytvoření trvalého míru v Evropě, se podaří překonat odpor těch sil, jež tomuto vývoji chtějí zabránit. A třeba říci, že takové síly existují, a to nejen na našem kontinentě.

Kladným činitelem působícím ke stabilitě mírových podmínek v Evropě je nesporně existence Německé demokratické republiky. Podporujeme i nadále boj proti její diskriminaci ze strany zemí Atlantického paktu a za nastolení rovnoprávných vztahů mezi NDR a NSR i dalšími státy na základě obecně uznávaných norem mezinárodního práva.

Budeme pokračovat v poskytování pomoci vietnamskému lidu a dalším národům Indočíny v jejich spravedlivém boji proti americké agresi. I nadále platí naše stanovisko o podpoře úsilí lidu arabských států za navrácení území okupovaných Izraelem, za obnovu jejich zákonných práv, za spravedlivý mír na Středním východě.

V posledních dnech jsme svědky ozbrojeného konfliktu na indickém poloostrově, vyvolaného nerespektováním vůle lidu východního Pákistánu. Dnes, kdy vzplanuly boje, jsme pro jejich zastavení a za urychlené mírové řešení, jehož neoddelitelnou součástí musí být respektování zákonných práv a vůle východopákistánského lidu.

Existence třídně rozděleného světa, naše bezprostřední sousedství s útočnými silami Atlantického paktu i nezbytnost hájit hodnoty, které náš pracující lid vytvořil a vytváří, vyžaduje upevňovat a zvyšovat obranyschopnost naší země v rámci jednotného úsilí členských států Varšavské smlouvy.

V uplynulém období jsme věnovali velkou péči dalšímu zkvalitnění obrany naší země, upevnění a rozvoji lidové armády. Chceme dále usilovat o to, aby všichni občané správně chápali význam obrany i služby v armádě. To předpokládá i soustavný boj proti šíření pacifistických iluzí.

V souladu s ekonomickými možnostmi budeme vybavovat naši armádu soudobými vojenskými prostředky, pečovat o vysokou bojovou připravenost vojsk, upevňovat velitelský sbor a zdokonalovat systém velení.

Ekonomická a vojenská síla socialistického společenství v čele se Sovětským svazem je jedním z rozhodujících faktorů, které vytvářejí příznivé podmínky pro to, že dnes - 26 let po skončení II. světové války - jsme na dobré a nadějně cestě k trvalému míru v Evropě.

Soudružky a soudruzi poslanci, nová federální vláda předstupuje před vás s vědomím, že předložený návrh programu její příští činnosti mohl obsáhnout pouze nejzákladnější úkoly. Přesto je z něho zřejmé, o jak náročnou a obtížnou práci půjde. Netajíme se, že budeme muset všichni vynaložit mnoho úsilí k tomu, abychom s úspěchem realizovali linii XIV. sjezdu Komunistické strany Československa, linii, kterou lid přijal za svou, která je i pro nás zákonem.

Dosavadní výsledky pracovní a společenský elán, s nímž celá naše vlast nastupuje do práce za splnění sjezdových usnesení, v nás však utvrzují optimismus, že i toto příští období budeme moci uzavírat s dobrou bilancí a že budeme moci straně a všemu našemu lidu předložit příznivý účet z naší činnosti.

Činnost vlády se neobejde bez vaší důvěry a podpory. Chci vás, soudružky a soudruzi poslanci, jménem federální vlády Československé socialistické republiky ujistit, že budeme dbát, aby nové Federální shromáždění a jeho orgány byly dostatečně a včas informovány o její činnosti i o činnosti ústředních federálních orgánů státní správy a že se přičiníme, aby Federální shromáždění mohlo tak plnit všechny své ústavní funkce.

Prosím vás, vážené soudružky a soudruzi poslanci, abyste předložené vládní prohlášení posoudili a schválili. Děkuji vám za pozornost.

Přednesl předseda vlády Lubomír Štrougal